

A létezés értelme

Aki nyitott szemmel jár a világban, és választ keres bizonyos kérdésekre, abban előbb-utóbb felmerül az a kérdés, hogy van-e egyáltalán, és ha van, akkor mi lehet a létezésünk célja, értelme. Sokan azt gondolják erről, hogy az anyagi világ, azaz a környezetünk és a benne élő élőlények egyszerűen csak létrejöttek, kialakultak minden különösebb ok és cél nélkül. Mélyebb értelemben ez azonban azt is jelentené, hogy az élő- és az élettelen világban lezajló változásoknak nincsen közös jellemzője. Azaz nincsen olyan folyamat, amely ugyanúgy végbemegy az élővilágban, mint az élettelen anyagi világban, és amely összefogja, egy irányba tereli a változásokat. Ha lenne ugyanis ilyen folyamat vagy vezérlő elv és ennek valóban egy bizonyos célja, iránya lenne, akkor ennek nyomon követésével és elemzésével felismerhetnénk a világban lezajló folyamatok végcélját, azaz a létezés értelmét. Ha alaposabban tanulmányozzuk a környezetünket, akkor hosszabb-rövidebb töprengés után arra a megállapításra juthatunk, hogy egyetlen olyan dolog vagy folyamat van, amely ugyanúgy jellemzi az élővilágot, mint az élettelen és ez a folyamat nem más, mint a fejlődés.

A fejlődés folyamata azonban nemcsak hogy megfigyelhető az élő- és élettelen világban, hanem időbeni lefolyásánál fogva logikai kapcsolatot is teremt közöttük. Ennek révén felismerhető, hogy tágabb értelemben ez a folyamat határozza meg a világmindenségben lezajló változásokat, az anyagi létformában éppúgy, mint a szellemi valóságban. Persze, hogy mit nevezünk az előbb említett élő és élettelen világnak, azt nem is olyan egyszerű meghatározni, mert – amint a világ felépítésénél láttuk – a világ egységes, csupán más-más megjelenési és önszervező képességű formái vannak. Az élő és élettelen alatt azonban a továbbiakban az egyszerűség kedvéért a kifejezés hétköznapi jelentését kell majd értenünk. Ahhoz, hogy felismerjük a létezés értelmét, nem kell mást tennünk, mint végigkövetni a fejlődés folyamatát az anyagi világ kialakulásától kezdve napjainkig, és felismerni azt a végső célt, ami felé a fejlődés folyamata törekszik.

Az élettelen anyagi világ fejlődése – mint láttuk – több milliárd évvel ezelőtt kezdődött el. Az először létrejövő elemi részecskékből kialakult a legegyszerűbb atom, a hidrogén atomja, majd az idők során a kis tömegű atomokból kialakultak a közepes, végül a nagy tömegű atomok. Az anyag ezen fejlődése, mely során a kis tömegű, egyszerű atomokból nagyobb tömegű, bonyolultabb felépítésű atomok keletkeztek, lehetővé tette a bonyolult anyagi formák, a ma ismert anyagi világ létrejöttét. Bár az anyag ilyen fejlődése ma sem állt meg, mégis elmondható, hogy az anyagfejlődés minőségi szakasza lezárult, azaz lényegesen új formák már természetes körülmények között nem jönnek létre. Az anyag minőségi fejlődésének a befejezésével a fejlődés egy újabb jelentős állomásához jutott el.

Az anyagfejlődés minőségi és természetesen bizonyos mennyiségi fejlődése megteremtette a szerves vegyületek, a szerves anyagok megjelenésének a lehetőségét. Ezzel a fejlődés folyamata a következő lényeges szakaszához érkezett el, mely során lehetővé vált az anyagi világban az élet megjelenése.

A földi élet fejlődését már meglehetősen jó részletességgel ismerhetjük. E szerint a Föld ósóceánjában megjelent egysejtűekből, algákból,

moszatokból az idők során egyre fejlettebb növények, majd állatok alakultak ki. Ezek az élőlények szép lassan benépesítették az ósóceánt, amely így számtalan, különböző vízi életkörülményekhez alkalmazkodó faj és fajta otthona lett. A vízben élő élőlények azonban nemcsak az ósóceánt tették változatosabbá és formálták át jelenlétükkel. Élettevékenységük „melléktermékeként” jelentősen átalakították a Föld akkor nem túl életbarát, mai szemmel nézve kifejezetten mérgező légkörét is. Ennek köszönhetően, amikor az első szárazföldek kialakultak, a vízi élőlények már nemcsak az ósóceánban tudtak életben maradni, hanem alkalmazkodva a vízfelszíni, nyíltlégköri életkörülményekhez, a szárazföldeken is megtelepedhettek. Az élőlények szárazföldön való megjelenésével a földi élet meghatározó fordulatához érkezett. A szárazföldi élőlények fejlődése a növények és állatok, a teljesség igénye nélkül, a madarak, hüllők fejlődésén keresztül elvezetett az emlősök és ezen belül is a legfejlettebb élőlény, az ember megjelenéséhez.

Időrendben végigtekintve tehát a fejlődés folyamatán azt láthatjuk, hogy az élettelen anyagnak a fejlődése, majd később az élővilágnak, az élőlényeknek a fejlődése a Földön, a legfejlettebb élőlény, az ember megjelenéséhez vezetett. E szerint arra a következtetésre juthatunk, hogy a fejlődés célja az ember megjelenése volt. Ez a megállapítás nem áll ugyan nagyon távol a valóságtól, de azért mégis egy kicsit pontatlan ez a következtetés. Ahhoz, hogy pontosítani tudjuk, nélkülözhetetlen az a tudás, amit már a lélek tárgyalása kapcsán megismertünk. Vagyis tudnunk kell azt, hogy az élet az anyagi világtól függetlenül létező jelenség, de ahhoz, hogy az anyagi világban létezni tudjon, szükséges számára egy fizikai, biológiai test. Ennek a biológiai testnek azonban annyira fejlettnak kell lennie, hogy segíteni tudja a hozzá kapcsolódó lélek fejlődését.

Az egyes élőlények tulajdonképpen nem mások, mint egy-egy fejlődő értelem megtestesítői. Ezért az élet, a létezés célja valójában nem pusztán a legfejlettebb értelmes lény, vagyis az ember, hanem valamennyi élőlény fejlődése. Általánosan fogalmazva:

A létezés célja a lélek fejlődése. Mint látni fogjuk, minden, ami körülöttünk történik, az ennek a célnak az érdekében megy végbe. A lélek fejlettsége azonban – mint tudjuk – nagyon sokféleképpen értelmezhető. Ezért választ kell adni arra a kérdésre, hogy mi is az a tulajdonság, aminek alapján eldönthető egy lélekről, hogy fejlett-e vagy sem.

Ha el tudjuk fogadni, hogy a létezés célja a lélek fejlődése, akkor végigtekintve az élőlényeken, a növényektől kezdve egészen a legfejlettebb emlősig, az emberig, azt látjuk, hogy az élőlények lelke nagy valószínűséggel a szellemi képességeik alapján kapcsolódik a megfelelő fizikai testhez. A legfejlettebb értelmes lények, köztük természetesen az ember is közösségekben él. Egy egyed fejlettségét pedig legjobban, pontosan ez alapján, a közösségi életre való alkalmasságon keresztül lehet a legjobban meghatározni. A közösségben élő egyed fejlettsége azonban nem azt jelenti, hogy mekkora tárgyi tudása van az illetőnek, vagy azt, hogy bizonyos ábrák között milyen logikai rendszert képes észrevenni adott idő alatt. A közösségben élő egyed fejlettsége sokkal inkább azzal mérhető, hogy egyéni képességeivel és tudásával, önmaga kiteljesedésével mennyire képes valaki a közösség érdekeit, fejlődését szolgálni, milyen a viszonya környezetével és

társaival. A környezethez és a társakhoz való pozitív, harmonikus, jó viszonynak a közismert neve egy szóval az, hogy szeretet.

Egy lélek fejlettségi szintjét tehát az jellemzi a legjobban, hogy az illető egyed mennyire képes környezetét és társait szeretve, közösségben élni. A szeretet azonban nem szavakkal nyilvánul meg, hanem gondolatokkal, itt a fizikai valóságban, a Földön pedig szinte kizárólag csak cselekedetekkel. Mint látni fogjuk, ezért kell a fejlődő léleknek kezdetben az anyagi világban fejlődnie, hogy olyan fokra fejlődjön benne a szeretet, amivel később be tud illeszkedni egy sokkal fejlettebb szellemi valóságba. A szeretet ugyanis nem csak a fejlettség egyetlen fokmérője, hanem az az összekötő kapocs is, amely révén a fejlett értelmes lények képesek közösségben élni egymással.

/Részlet a Tudás könyvéből/